

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Bakalářská práce

Brno 2009

Evženie Miklošová

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

**Alternativní tresty
– trest obecně prospěšných prací**

bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Vítězslav Klusák

Vypracovala:

Evženie Miklošová

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Alternativní tresty – trest obecně prospěšných prací vypracovala samostatně a veškerou literaturu a ostatní prameny, z nichž jsem při přípravě práce čerpala, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze 24.února 2009

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat panu Mgr. Vítězslavu Klusákovi za velkou trpělivost a především odborný dohled a pomoc, paní Mgr. Jaroslavě Talandové z ředitelství PMS ČR za zapůjčení odborných textů a za konzultaci a Daniele Mikulové z Odboru sociálních věcí města Prostějov za pomoc při shánění materiálů k vypracování bakalářské práce.

OBSAH

1. Úvod.....	2
2. Pojem a smysl trestu.....	3
3. Alternativní tresty v zahraničí	6
4. Alternativní řešení trestních věcí.....	10
4.1 Alternativní způsoby trestního řízení.....	12
4.2 Druhy alternativních trestů.....	12
5. Trest obecně prospěšných prací.....	16
5.1 Podstata a zákonné podmínky pro uložení trestu OPP.....	16
5.2 Činnost probační a mediační služby.....	18
5.3 Přeměna trestu OPP v trest odnětí svobody	22
5.4 Odklad a přerušování výkonu trestu.....	23
5.5 Subjekty podílející se na výkonu trestu OPP.....	24
6. Aktuální problémy	29
6.1 Návrh novely trestního zákona.....	32
7. Závěr.....	34
8. Tabulky a grafy.....	36
9. Anotace	38
10. Seznam použité literatury	40

1. ÚVOD

S historickým vývojem společností souvisí i vývoj trestu. V každé společnosti jsou dána určitá pravidla a za jejich nedodržení vždy následuje odpovídající trest. V souvislosti s vývojem se mění pouze jeho podoba. I u nás po roce 1989, v souvislosti s nárůstem trestné činnosti a s novými formami kriminality, vznikla potřeba řešit otázky týkající se účinnosti trestů. Masivní nárůst zločinnosti vedl ke zvýšení počtu odsouzených pachatelů a k přeplnění kapacity českých věznic. Jediným možným řešením bylo vypracování nového trestního zákoníku, který zavedl používání alternativních trestů, jejichž zavádění je spojeno i se změnami postojů k problematice trestání pachatelů. Alternativní tresty můžeme vymezit jako tresty, které nejsou bezprostředně spojeny s odnětím svobody.

Novelou trestního zákona č. 152/1995 Sb. byl s účinností od 1.1.1996 rozšířen systém trestů o novou alternativu trestu odnětí svobody - trest obecně prospěšných prací. Jeho zavedení je v souladu se snahou společnosti o využívání trestů nespojených s odnětím svobody a v postupném nahrazování nepodmíněného trestu odnětí svobody těmito alternativami. Nemalý podíl na současné právní úpravě trestu OPP má i poslední novela trestního zákona č. 265/2001 Sb. Trestní zákoník také mnohem přesněji a přísněji vymezuje cílovou skupinu pachatelů, které má být tento trest uložen a především zamezuje ukládání tohoto trestu právě recidivistům, kteří tento trest již v minulosti nevykonali nebo jejich momentální životní situace nedává dostatek záruk, že ho budou schopni úspěšně splnit. Je nutné pečlivě vytvářet předpoklady pro to, aby obecně prospěšné práce plnily svůj účel, což je na jedné straně potrestání pachatele a na straně druhé pomoc společnosti v bezproblémové resocializaci pachatele.

Vzhledem k tomu, že trest obecně prospěšných prací se začal v praxi používat relativně velmi nedávno, je mým cílem poukázat na problémy spojené s výkonem trestu OPP a na možné řešení, jak zvýšit vykonatelnost tohoto alternativního trestu.

2. POJEM A SMYSL TRESTU

Každá společnost už od prvobytně pospolných společností znala formu odplaty-trestu. Vždy bylo potřeba chránit hodnoty společnosti či jedince. Každá společnost si je vědoma toho, že za porušení pravidel je nutné viníka potrestat, neboť v opačném případě by pravidla přestala být dodržována. Uvedme si alespoň některé z definic trestu. Podle významného právního teoretika H.L.A. Harta je trest určen pěti prvky :

1. zahrnuje bolest či jiný následek obvyklejě pokládáný za nepříjemný
2. je ukládán za přestupek proti právním normám
3. je ukládán skutečnému či alespoň předpokládanému pachateli za jeho skutek
4. je vykonán (proveden) jinou osobou než je pachatel
5. je uložen a vykonán autoritou ustanovenou právním systémem, proti kterému byl spáchán přestupek ¹

Naproti tomu N.Walker charakterizuje trest šesti prvky :

1. trest zahrnuje způsobení újmy, tj. něčeho, co je obecně pokládáno za nepříjemné
2. tato újma je způsobena úmyslně a cíleně
3. trest je ukládán osobou, která k tomu má autoritu (ať je to ve společnosti, firmě či rodině)
4. trest je ukládán za konání či opominutí, jež porušuje právo, pravidlo nebo zvyklost
5. toto porušení musí být zaviněné, tj. trestané osobě musí být vytknutelné
6. trest je ukládán z ospravedlnitelného důvodu, nikoliv svévolně ²

¹ Hart, H.L.A.: *Prolegomenon to the Principles of Punishment*, in Gross, H. Hirsch von, A. (ed.) : *Sentencing*, Oxford University Press, Oxford-New York 1981, str. 9

² Walker, N. *Why Punish?*, Oxford University Press, Oxford-New York 1991, str. 1-3

V obou výše uvedených definicích je základem újma uložená za porušení právní normy. Hlavním důvodem, proč je pokládáno za nutné trest ospravedlnit (zabývat se tedy jeho účelem a smyslem), je skutečnost, že v sobě zahrnuje úmyslné uložení újmy (bolesti, utrpení) člověku, což je v obecné rovině pokládáno za morálně nepřijatelné.

Způsobit druhé osobě utrpení mohou jen tehdy, mám-li k tomu dostatečně závažný důvod. Otázka ospravedlnění trestu je přitom totožná s ospravedlněním trestního práva jako celku.³

Koncepce, které se snažily odpovědět na otázky, jaký účel a cíl je uložení trestu sledován, můžeme rozdělit na absolutní, relativní a smíšené. Absolutní teorie se vztahují k minulosti, ke spáchanému trestnému činu, za který následuje trest jako spravedlivá odplata („trestá se, protože bylo spácháno zlo“). Trest nemá jiný účel než samotné potrestání pachatele a měl by mít podobný charakter jako provinění. Absolutní teorii nalezneme například u filosofů I. Kanta a G. W. Hegela. Relativní teorie se naopak zaměřují na budoucnost pachatele. Účelem trestu je ochrana společnosti před dalším páchaním trestných činů („trestá se, aby nebylo pácháno zlo“). Relativní teorie se stala základem pro myšlenku preventivního působení trestů a ve svých názorech ji vyjádřil např. H. Grotius, C. Beccariou či P. J. Anselm von Feuerbach. Teorie smíšené (slučovací) se snaží o propojení obou koncepcí a zahrnují jak odplatu, tak nápravu zločince.⁴

V českém trestním právu je účel trestu vyjádřen v § 23 trestního zákona. Aby trest správně plnil svůj účel, tak by měl působit na pachatele trestného činu i na všechny ostatní občany. V § 23 TZ se praví, že účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchaní trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.

V této definici je vyjádřen jak požadavek individuální prevence, tak i prevence generální, a zároveň zde nalézáme i základní funkci trestu - funkci ochrannou. Smyslem tohoto ustanovení je přimět pachatele k respektování našich zákonů a trest je zde chápán nejen

³ Lata, Jan : *Účel a smysl trestu*, 2007, str.6

⁴ Kuchta, J., Válková, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005. s. 185-187.

jako prostředek sebeobranu společnosti před trestnými činy, ale i jako výchovný prostředek.⁵

Na závěr této kapitoly mohu už jenom podotknout, že smysl či účel trestu spočívá v jeho spravedlivosti a adekvátnosti - nesmí být ani přísný ani mírný, jinak by jeho uložení nepřineslo očekávaný výsledek.

⁵ Šaštinová, Michaela. *Obecně prospěšné práce, jejich výkon a význam v českém trestním právu* [publikováno 12.1. 2004]. Dostupný z: <http://.trestni2.juristic.cz/489620/clanek/trest3>

3. ALTERNATIVNÍ TRESTY V ZAHRANIČÍ

V posledních pětadvaceti letech ve většině zemí západní a střední Evropy i severní Ameriky došlo k nutnosti hledat cesty alternativního postihu těch, kdo porušují zákon, z důvodů rostoucího počtu deliktů a neúčinnosti trestů odnětí svobody. Soudy jsou přetížené a věznice přeplněné. Ukládáním alternativních trestů a zkrácením doby jednání před soudy zaváděním alternativních zjednodušených typů řízení lze tento problém účinně řešit. Soudní řízení se nejenom urychlilo, ale došlo i k výrazným finančním úsporám. Věznice s poklesem nepodmíněně odsouzených pachatelů snížily své náklady, protože se snížil i počet osob zajišťujících chod tohoto zařízení. Ovšem zůstává diskutabilní, zda např. alternativní trest domácího vězení a monitorování osob finanční náklady společnosti opět nezvednou.

Obecně mezi dnes užívané druhy trestu patří – kromě trestu odnětí svobody – také trest smrti, tělesný trest, peněžité sankce, různé druhy zákazů a další druhy sankcí a opatření nespojených s trestem odnětím svobody. Existují země, ve kterých aplikace napomenutí, pokut a podobných opatření dosahuje až 70% všech odsouzení (např. Slovinsko, Japonsko, Spolková republika Německo, Finsko, Egypt, Rakousko); naopak v jiných zemích se trest odnětí svobody ukládá ve více než 50% všech odsouzení (např. Kolumbie, Singapur, Moldávie); potom existuje mnoho zemí, ve kterých neexistuje – v kvantitativním smyslu slova – jasná převaha aplikace některého z různých druhů trestů.⁶

Vrátíme-li se k alternativní trestům, můžeme si je rozdělit do dvou základních kategorií. První kategorie těchto trestů nespojených s bezprostředním uvězněním je tvořena tresty, jejichž hlavní podstatou je omezení svobody pachatele. Patří sem např. elektronické monitorování experimentálně užívané např. v Anglii a Nizozemsku a kontrola pachatele na svobodě /controlled freedom/ užívaná ve Francii a Itálii. Dalším trestem této kategorie jsou peněžité tresty, které zasahují do svobody pachatele s nakládáním s jeho finančními prostředky. Druhá kategorie trestů se od první liší především v tom, že není zaměřena pouze na trestní postih tj. negativní omezení práv a svobod pachatele, ale usiluje rovněž

⁶ Ugljesa Zvekic, Robert Harris, *Prosazování probace na mezinárodní úrovni, 2002, str.10*

o pozitivní působení a pozitivní odborné vedení. Někdy mohou být tyto dvě kategorie alternativních trestů vzájemně kombinovány popř. některé tresty jsou sami o sobě kombinací prvků omezení svobody pachatele na straně jedné a pozitivního výchovného působení na straně druhé. Příkladem takového trestu jsou obecně prospěšné práce.

Záměrem alternativních trestů je konfrontování pachatele s následky jeho kriminálního jednání a zároveň zmírnění následků spáchaného činu. Tím je myšleno odškodnění oběti nebo společnosti a posílení odpovědnosti pachatele k sobě samému a i ke společnosti. Tento přístup k řešení trestních případů je označován termínem „nápravná justice“ (Restorative justice). Do této kategorie způsobů řešení trestních případů patří např. opatření jako je náhrada škody oběti, mediace mezi poškozeným a obviněným, účast pachatele na kurzech sociálních dovedností a dopravních kurzech zaměřených na prevenci jízdy pod vlivem alkoholu (alcohol-traffic courses) a probační dohled.

Např. v Řecku existuje probační dohled pro nezletilé už od roku 1954 (Zákon 2793/1954, ve znění Zákona 378/1976). Nezletilým soud může uložit „zvláštní trest“ – výchovné opatření, mezi které patří důtka, umístění nezletilého pod dohled rodičů nebo opatrovníka, umístění pod dohled probačního úředníka nebo umístění do zvláštní státní instituce. Ve výjimečných situacích, kdy je nezletilý fyzicky či duševně handicapován nebo je závislý na alkoholu či drogách, může soud uložit léčebné opatření. Probační úředník dohlíží na plnění podmínek a každé tři měsíce předkládá zprávu příslušnému orgánu.⁷

Kromě probačního dohledu existují i další alternativní řešení. Jako příklad si můžeme uvést Resoluce R (76), 10, která byla vydána 1976, „K alternativním opatřením k uvěznění“. To bylo do jednotlivých trestních systémů zavedeno více než 20 alternativních trestů. Při bližším posouzení jejich podstaty a způsobu aplikace dospějeme k méně uspokojivému závěru. Je zde patrná především skutečnost, že část těchto alternativ nepředstavuje náhradu za krátkodobý trest odnětí svobody, ale spíše alternativní formu výkonu. Periodická detence (periodic detention), částečná detence (semi-detention, semi-liberty), víkendové vězení (weekend detention), uvolnění z výkonu trestu za účelem pracovní aktivity (work-release) a podmíněný odklad zbytku trestu odnětí svobody (part-suspended sentence) zpravidla ve většině zemí představují způsob výkonu trestů odnětí svobody a nepředstavují tedy skutečnou alternativu k uvěznění.⁸

⁷ Spinellis D., Spinellis C.D., *Systémy trestního soudnictví v Evropě a Severní Americe-Řecko*, 2000, str. 28

Další alternativy k vězeňským trestům byly legislativně zakotveny se záměrem rozšířit možnosti trestního postihu pachatelů. Jejich praktická realizace je však velice omezená. Patří sem zákaz řízení motorových vozidel, náhrada nepodmíněných trestů odnětí svobody zabavením jednoho či více vozidel, které obviněný vlastní, zákaz držení střelné zbraně, odnětí povolení k lovu a zákaz získání povolení nového a zabavení zbraně, kterou obviněný vlastní nebo kterými disponuje (byly do francouzského práva zavedeny v roce 1975). Ve většině zemí není tento druh trestů ukládán jako alternativa k trestu odnětí svobody, ale je užíván vedle něj anebo společně s peněžitým trestem.

Ke stejnému závěru docházíme také v případě využívání dalších alternativ (pokárání či udělení důtky – reprimand; odklad trestu – deferment; podmíněné či plné upuštění od potrestání – conditional or absolute discharge; nebo kompenzace oběti). Vliv těchto alternativ na pokles počtu vězeňské populace je doposud nepatrný.⁹

Ze všech nově zaváděných alternativních trestů je trest obecně prospěšných prací jako jeden z mála ukládán ve větší míře. V mnohých státech se trest obecně prospěšných prací stal třetí nejužívanější alternativou k trestu odnětí svobody a dostal se tak hned za peněžitý trest a podmíněný trest. Ve Velké Británii je k trestu obecně prospěšných prací ročně odsouzeno více než 39 000 dospělých pachatelů, ve Francii je trest ročně uložen více než 13 000 dospělým pachatelům a v Nizozemsku je ročně uložen 10 000 dospělým pachatelům. Rozdíly jsou pouze ve výši uložených hodin.

Například v Belgii a ve Finsku je minimální počet hodin 20. Česká republika disponuje rozpětím od 50 do 400 hodin. V Anglii a Walesu lze nařídit 40 až 240 hodin obecně prospěšných prací, což je obecný standard ve většině států.¹⁰

Trest obecně prospěšných prací je ukládán jednak jako samostatný trest nebo jako zvláštní omezení (condition) uložené k podmíněnému trestu odnětí svobody. Trest OPP je společně s tradičními alternativami jako jsou peněžitý trest a podmíněný trest resp. probace jedinou sankcí, která výrazně přispívá ke snižování počtu ukládaných

⁸ Anton M. Van Kalmthou, *Univerzita Tilburg, 1995*, <http://www.spj.cz/opp/vykon/clanek02.html>

⁹ Anton M. Van Kalmthou, *Univerzita Tilburg, 1995*, <http://www.spj.cz/opp/vykon/clanek02.html>

¹⁰ *Zdokonalování implementace evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních, Doporučení (2000)22 vydané Výborem ministrů Rady Evropy 29. prosince 2000 a zpráva, str. 21*

krátkodobých trestů odnětí svobody , tj. trestů v trvání od 3 do 6 měsíců, v některých zemích v trvání do 12 měsíců. ¹¹

Jedním z nejdůležitějších argumentů pro sankce nespojené s odnětím svobody je možnost přizpůsobení se společnosti. Na tomto je založen program v USA, zahrnující užití elektronického monitorování, který je velmi úspěšný, protože téměř všichni, kteří se zapojili do programu, dodrželi uložené podmínky. V Austrálii trest „domácího vězení“ vykazoval 85 % „míru úspěšnosti.“. Problém s tímto měřítkem spočívá v tom, že je tento program aplikován na selektivní profil pachatelů a se zapojením do něho je vyžadován souhlas. Tyto faktory vedou k tomu, že je obtížné stanovit, zda bylo dosaženo cílů, které si předmětný program stanovil. ¹²

¹¹ Anton M. Van Kalmthou, Univerzita Tilburg, 1995, <http://www.spj.cz/opp/vykon/clanek02.html>

¹² Ugljesa Zvekic, Robert Harris, *Prosazování probace na mezinárodní úrovni*, 2002, str. 23

4. ALTERNATIVNÍ ŘEŠENÍ TRESTNÍCH VĚCÍ

V každé společnosti by měl fungovat spravedlivý justiční systém, který by měl chránit společnost účinným trestáním pachatelů. Trestní postih by měl být odpovídající věku a rozumové vyspělosti pachatele a měl by plnit i funkci motivační. Individualizace trestního postihu spočívá v kvalifikované volbě nejvhodnější formy projednání a rozhodnutí v dané věci. Soudce v trestním procesu odpovídá za spravedlivé a věcně správné rozhodnutí a státní zástupce reprezentuje zájmy státu na potrestání pachatele. Dalšími subjekty, které se aktivně podílejí na ovlivnění soudního přelíčení v trestním procesu je sám obviněný a oběť. V posledních letech se stalo velkým problémem desítky let projednávající se soudní procesy, kdy justice přestala zvládat nárůst kriminality. Proto byly hledány cesty alternativního postihu, které by zlepšily a hlavně urychlily fungování justičního systému.

Prakticky ve všech státech západní a střední Evropy i severní Ameriky se potýkají se stejným problémem a tím je přetížení soudů a přeplnění věznic. Těmto problémům můžeme čelit pouze třemi způsoby, navýšením počtu soudců a pracovníků orgánů činných v trestním zřízení, zkrácením doby jednání před soudy a alternativním řešením trestních věcí. Tyto způsoby sami o sobě by nic neřešily, protože pokud bych pouze navýšila počet soudců, nebylo by dostatek míst pro odsouzené ve věznicích. Ale kombinace všech tří způsobů je určitým řešením. Ve všech zemích, kde proběhly systémové změny, se nejenom urychlilo řízení před soudem, ale došlo i k výrazným finančním úsporám, protože výkon alternativních trestů je levnější než výkon trestu odnětí svobody (1 den odsouzeného ve věznici stojí 800 – 1000,- Kč). Další pozitivum je v prevenci zvláště u mladistvých pachatelů (jak se kdysi lidově říkalo: „co se dosud nenaučil, naučí se v base“). Vzhledem k jejich rozumové vyspělosti je kontakt s vlastním sociálním zázemím (s rodinou) velmi důležitý a je větší šance na resocializaci.

Ukládání alternativních trestů je spojeno s novou koncepcí justice. Jako protiklad k tradičně represivnímu pojetí odplatné trestní spravedlnosti (retributive justice) vznikl nový koncept tzv. obnovující trestní spravedlnosti (restorative justice). Toto nové pojetí přistupuje k trestnému činu zcela odlišně. Vidí v něm především poškození konkrétní osoby a ne poškození zájmu státu. S tím souvisí zohlednění zájmů a potřeb oběti.

Koncepce restorativní justice je tedy chápána jako úsilí po obnovení trestným činem narušeného nebo ohroženého systému chráněných hodnot a sociálních vztahů.¹³ V širších souvislostech lze východiska uplatnění konceptu restorativní justice a alternativních řešení trestních věcí shrnout v následujících tezích:

- 1) Základem trestní odpovědnosti je spáchání trestného činu
- 2) Trestný čin je především útokem proti lidem a mezilidským vztahům
- 3) Trestný čin je buď sám projevem určitého konfliktu nebo konfliktní stav vyvolává
- 4) Konflikt spojený s trestným činem lze vnímat v několika rovinách (mezi pachatelem a obětí, mezi zájmy pachatele a veřejným zájmem, mezi normami-představami pachatele a normami společnosti)
- 5) Střet různých norem (míněno představ, přání a přesvědčení)
- 6) Preferování toho způsobu řešení trestní věc , který zohlední nejenom zájmy osob ale i zájem společenský
- 7) Reakce na spáchaný trestný čin může, ale nemusí mít podobu trestu
- 8) Trestní represi je vhodné využívat jen když nelze jinak a v nezbytně nutné míře
- 9) Výrazně pozitivní vliv a efekt může mít již samotný způsob projednání trestného činu a řešení jeho následků
- 10) Uplatnění specifických forem mediační práce a alternativních sankcí individualizované s ohledem na povahu trestného činu a osobnost pachatele
- 11) Dosažené řešení a rozhodnutí vydaném v trestním řízení musí respektovat zájmy všech subjektů (pachatele, oběti, společnosti)
- 12) Optimálním cílem je nalezení řešení vyhovujícího všem dotčeným subjektům - strategie win-win (vítězství pro všechny)
- 13) V zásadě existují dvě cesty k dosažení trestní spravedlnosti – projednání v tradičním formálním trestním řízení nebo za využití specifických metod mediační a probační práce; v obou případech by mělo být výsledkem spravedlivé rozhodnutí soudu¹⁴

¹³ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str.9*

¹⁴ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str.11*

Nevhodné využívání alternativních způsobů řešení trestních věcí může vést v konečném důsledku namísto očekávaného snížení naopak paradoxně k zvýšení počtu ukládaných a vykonávaných nepodmíněných trestů odnětí svobody¹⁵

4.1 ALTERNATIVNÍ ZPŮSOBY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Alternativní způsoby trestního řízení vycházejí z konceptu restorativní justice a jejich základem je snaha o dosažení co nejlepšího výchovného a preventivního účinku. Základní formou alternativního způsobu řízení je tzv. odklon od standardního řízení. Je to specifický procesní způsob řešení trestních věcí bez provedení určité části standardního trestního řízení¹⁶ a patří mezi ně instituty narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání, trestní příkaz, zastavení trestního stíhání a odložení věci.

Instituty narovnání (§309 - §314 TrŘ) a podmíněného zastavení trestního stíhání (§307, §308 TrŘ) dává pachateli možnost odčinit svůj trestný čin bez potrestání.

Zastavení trestního stíhání a odložení věci lze na podkladě odepření nebo zpětvzetí souhlasu poškozeného (§ 11 TrŘ).

4.2 DRUHY ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ

Alternativou se rozumí možnost volit mezi dvěma a více způsoby řešení. V trestním právu to znamená, že soudce při ukládání trestu odsouzenému má možnost uložit trest odnětí svobody nebo naopak vybrat trest, který bude vykonán na svobodě. Toto rozhodování klade soudce značné nároky. Soudce musí mít znalosti nejenom v oblasti práva, ale také v oblasti psychologie a sociologie. Soudce by se měl zabývat individualitou každého

¹⁵ Van Kalmthout, A.M., Ouředníčková L., *Realizace alternativních trestů, některé zkušenosti západoevropských zemí. Právní rozhledy č.12/1997, str. 625*

¹⁶ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str 34*

pachatele, jeho sociální situaci, protože jenom tak je schopen vynést spravedlivý rozsudek.

Nejlépe smysl alternativy v trestním právu vystihuje její čtyřbodová definice.

1. Alternativa je volba trestu nespojeného s odnětím svobody. Je ukládán pachateli, který by jinak byl odsouzen k trestu odnětí svobody.
2. Alternativa trestu odnětí svobody nesmí zahrnovat žádnou ztrátu svobody. Jinak by mohlo jít pouze o vylepšení trestu odnětí svobody, o jeho lepší a humánnější výkon.
3. Pachatel musí být schopen vyhovět stanoveným podmínkám, což se týká zejména výše ukládaného peněžitého trestu.
4. Délka trvání alternativní sankce musí být úměrná trestnému činu a délce odnětí svobody, který by jinak byl za trestný čin uložen.¹⁷

V našem trestním právu je možno tresty charakterizovat jako specifické zákonem stanovené a státem vynutitelné následky spáchaného trestného činu, které ukládají soudy v trestním řízení a které na rozdíl od ochranných opatření obsahují negativní hodnocení trestného činu a jeho pachatele a působí mu určitou újmu, jejímž prostřednictvím se sleduje splnění účelu trestu (§23 TrZ) a trestního zákona (§ 1 a 2 TrZ). Trestem v tomto smyslu nejsou jiné sankce, i když mohou být svou povahou a rozsahem srovnatelné s některými druhy trestů (např. sankce za přestupky podle § 11 PřesZ – pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci), ani sankce sice ukládané v průběhu trestního řízení, ale nikoliv za trestný čin (např. pořádková pokuta podle § 66 TrŘ). Tresty podle trestního zákona mohou ukládat pouze soudy a to jen za spáchané trestné činy po řádně proběhlém trestním řízení (srov. Čl. 39 a 40 LPS a § 1 TrŘ).¹⁸

¹⁷ Černíková, V., Makariusová, V. *Sociální ochrana*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 1996, str. 111

¹⁸ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, 2000, str. 273

Za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tresty taxativně uvedené v § 27 TrZ, tedy konkrétně trest odnětí svobody, obecně prospěšných prací, ztráty čestných titulů a vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, zákazu činnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci, vyhoštění, zákazu pobytu a peněžitý trest¹⁹

- *peněžitý trest* představuje významnou alternativu krátkodobých trestů odnětí svobody. Lze jej uložit samostatně nebo vedle jiného trestu za trestné činy majetkové i jiné povahy ve výměře od 2 000 Kč do 5 000 000 Kč. Vydobytá částka připadá státu. Pro případ, kdy by pachatel svou povinnost nesplnil se stanovuje náhradní trest odnětí svobody do dvou let;
- *trest zákazu pobytu* lze uložit na jeden rok až pět let, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání trestného činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku. Nemůže se však vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt;
- *trest vyhoštění* se ukládá pouze cizincům, kteří nemají na území republiky dovolen dlouhodobý pobyt ani jim nebyl poskytnut azyl, a znamená zákaz zdržovat se po dobu jednoho roku až deseti let nebo po dobu neurčitou na území ČR;
- *trest propadnutí věci*, které bylo použito ke spáchání trestného činu či která byla k jeho spáchání určena nebo ji pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, popř. ji pachatel za tuto věc nabyt, pokud její hodnota ve vztahu k hodnotě nabyté věci není zanedbatelná;
- *trest propadnutí majetku* může soud uložit vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele, odsuzuje-li jej k výjimečnému trestu nebo k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, jímž pachatel získal nebo se snažil získat majetkový prospěch, a rovněž v případech, kdy to trestní zákon ve zvláštní části dovoluje;

¹⁹Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str. 274*

- *trest zákalu činnosti* lze uložit na jeden rok až deset let, pokud se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti s touto činností;
- *ztráta čestných titulů a vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti* – tyto tresty již nelze považovat v pravém smyslu za tresty alternativní. Udělují se jen v případě uložení trestu odnětí svobody na dva roky a více a trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky, jsou pouze doplňkové.²⁰

V poslední době se i u nás v České republice velmi často diskutuje na téma elektronického monitorování pachatelů. V souvislosti s rostoucím technologickým vývojem a možností satelitního vyhledávání a monitorování se do budoucna tento druh alternativního trestu jeví jako velmi účinný. Je třeba podotknout, že se musí dořešit spousta s tím spojených problémů, např. že se to nesmí dotknout rodin pachatelů (př. kontrola pachatelů v místě bydliště uprostřed noci).

Doposud je ale nejčastěji používanou sankcí trest obecně prospěšných prací, který spočívá v tom, že pachatel ve svém volném čase odpracuje určitý počet hodin ve prospěch společnosti, a proto se v následujících částech práce budu věnovat tomuto druhu alternativního trestu.

²⁰ Barbořík, M. *Trest obecně prospěšných prací (Rigorózní práce) [online], 2006, s. 11*

5. TREST OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Trest obecně prospěšných prací OPP je nejčastěji ukládaným alternativním trestem v České republice a dává možnost pachateli „odčinit“ své protizákonné jednání, aniž by se tím narušil jeho dosavadní život. Práci vykonává ve svém volném čase, takže nepřijde o své zaměstnání a zásah do rodinných vztahů se sníží na minimum. Odpracováním trestu se zahltí odsouzení a pachatel má tak možnost vrátit se do normálního života „bez škrálopu“. Trest OPP spočívá v povinnosti odpracovat ve stanoveném rozsahu veřejně prospěšné práce, u nás od 50 – 400 hodin.

Zákonná úprava OPP se v mezinárodním srovnání různí a lze nalézt tyto možné úpravy:

- OPP jako alternativa trestu odnětí svobody
- OPP jako alternativa náhradního trestu odnětí svobody za nedobytný peněžitý trest
- OPP jako soudem uložená povinnost při podmíněném zastavení trestního stíhání nebo při podmíněném odsouzení.²¹

5.1 PODSTAT A ZÁKONNÉ PODMÍNKY OPP

Trest obecně prospěšných prací byl do trestního zákona zařazen novelou provedenou zákonem č.152/1995 Sb., a to jako samostatný druh trestu, který má být významnou alternativou trestu odnětí svobody (srov. § 45 odst. 1 i. F. TrZ).

To vyplývá i ze skutečnosti, že v případě zaviněného nevykonání tohoto trestu nebo nevedení řádného života v době jeho výkonu se přemění na trest odnětí svobody (§ 45a odst. 4 TrZ).²²

Dosud není uložení trestu OPP podmíněno souhlasem pachatele, což ovšem přináší spoustu negativních důsledků. Vykonatelnost OPP by se výrazně zvýšila, kdyby se tento trest neukládal osobám, které ho buď nemohou nebo ani nechtějí vykonat. Je to jeden z mnoha důvodů, proč se připravuje ke schválení novela trestního zákona.

²¹ Suchý, O., Válková, H. *Obecně prospěšné práce jako alternativa trestu odnětí svobody v mezinárodním srovnání. Právní rozhledy, 1996, č. 4, str. 151.*

²² Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str. 317*

Podle § 45 odst. 1 TrZ může soud uložit pachateli trest obecně prospěšných prací, odsuzuje-li ho za trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele lze mít důvodně za to, že výkonem tohoto trestu bude dosaženo účelu trestu stejně, jako kdyby na pachateli byl vykonán trest odnětí svobody. Z povahy trestu jasně vyplývá, že trest nelze uložit několikanásobnému recidivistovi.

Další zákonnou podmínkou je uložení trestu OPP za trestnou činnost, která není závažného charakteru a kde je možnost nápravy pachatele. To se týká především bezúhonnosti pachatele, navíc se soud může opřít o převzetí záruky zájmového sdružení za nápravu pachatele.²³

V případě, že se uložení trestu OPP týká mladistvého, musí se opatrně nakládat s jeho údaji.²⁴ V zákoně není taxativně vymezeno, jaký druh práce mohou odsouzení vykonávat, záleží jenom na potřebách obce a schopnostech odsouzeného. V § 62 odst. 3 je dána základní podmínka, „provést práce k obecně prospěšným účelům a nesmí sloužit „k výtěžným účelům“. Zde je nesrovnalost v tom, že není uvedeno, komu nesmí sloužit k výtěžným účelům, ale v novele trestního zákona už je jednoznačně napsáno : „k výtěžným účelům odsouzeného“.

Odsouzený může prakticky v obci vykonávat tyto práce:

- údržba veřejných prostranství
- úklid a údržba veřejných budov a komunikací
- úklid a údržba hřišť a sportovních areálů
- truhlářské, zednické, klempířské, natěračské apod. práce
- práce v administrativě
- práce s PC (tvorby webových stránek, grafická úprava textů)
- organizační práce (organizace sportovních soutěží)
- čištění ploch od nelegálních reklam
- apod.

²³ Zákon č.141/1961 Sb., § 6

²⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., oddíl 6 (Ochrana soukromí mladistvých a veřejnost řízení), § 53 (Rozsah zákazu zveřejňování)

Trest obecně prospěšných prací se zpravidla vykonává v místě bydliště. Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou odsouzený :

- a) nemohl obecně prospěšné práce vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky,
- b) se zdržoval v cizině,
- c) byl ve vazbě nebo vykonával trest odnětí svobody.

Pokud ovšem trest nevykoná nebo vykonává nekvalitně, lze trest přeměnit v trest odnětí svobody ještě před uplynutím roční zákonné lhůty pro jeho výkon.²⁵

5.2 ČINNOST PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY

Systém probační služby je v České republice postupně budován již od roku 1996. S ohledem na zavádění alternativních sankcí a opatření byla zřízena u okresních a krajských soudů místa probačních úředníků. To znamenalo, že se jednalo spíše o formální zřízení míst probačních úředníků, obzvláště, když tito neměli dostatečné materiální a personální vybavení, neboť vykonávali další funkce. Nemohli působit v přípravném řízení, nespolupracovali se státními zastupitelstvími atd. Díky tomuto bylo patrné, že aplikovat alternativy ve větší míře nebude možné, nebude-li vytvořena kvalitní probační služba. Chyběla právní úprava, jež by vymezila působení probačních úředníků, jejich činnost, vztah k orgánům činným v trestním řízení atd., a proto došlo k vytvoření a přijetí nového zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě (dále jen zákon o PMS), s účinností od 1. 1. 2001.

Probací se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc

²⁵ Zákon č.140/1961 Sb ,§ 45 a § 46

obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

O nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací soud vyrozumí probačního úředníka, který provádí kontrolu nad výkonem tohoto trestu; probační úředník při výkonu kontroly postupuje v součinnosti s příslušným obecním úřadem nebo institucí, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány.

Hlavním úkolem Probační a mediační služby (dále jen PMS) je provádět úkony probace a mediace a dále dohlížet nad výkonem většiny alternativních trestů v rozsahu daném tímto zákonem, zákonem č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TZ), zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen TR) a zákonem č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen ZSM). Tento zákon byl přijat, jak už jsem uvedla výše, zejména z důvodu potřeby reagovat na stávající situaci a postavení probačních úředníků poněkud komplexněji a dále aby umožnil prosazování prvků restorativní justice v českém trestním právu.²⁶

Probační dohled je často zaměňován s již zrušeným institutem ochranného dohledu, zřízeným v roce 1973, který tvořil součást systému ochranných opatření. Na rozdíl od probačního dohledu byl ukládán pouze pachatelům odsouzeným za úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a obligatorní bylo jeho uložení u zvláště nebezpečných recidivistů. K jeho výkonu docházelo až po odpykání trestu a nad jeho výkonem bděli nikoli probační nebo jiní pracovníci soudu, ale orgány policie.²⁷

²⁶ Větrovec, V. Nedorost, L. a kol. *Zákon o mediaci a probaci – komentář*. Praha, Eurolex Bohemia 2002.

²⁷ Rozum, J., Kotulan, P., Vůjtěch, J. *Výzkum nově zavedených prvků probace do trestního práva ČR. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000, s. 16-20*

Probační a mediační služba ve spolupráci s příslušnou obcí nebo jinými institucemi, například církvemi pomáhá zajišťovat obecně prospěšné práce. Trestní řád ukládá probačnímu úředníkovi spolupracovat s obcí a obecně prospěšnými institucemi při získávání požadavků na provedení obecně prospěšných prací vhodných pro odsouzené. Probační úředník je nejdříve vyrozuměn okresním soudem o přidělení odsouzeného, nad kterým má v průběhu OPP provádět dohled. Úkolem probačního úředníka však není dohled nad odsouzeným, ale spíše poskytnutí odborného vedení a pomoci, kdy spolupracuje s jeho rodinou a dalšími osobami ze sociálního prostředí, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

S Probační a mediační službou od počátku spolupracuje nezisková organizace SPJ – Sdružení pro probaci a mediaci v justici. Sdružení bylo založeno v květnu roku 1994 studenty a přednášejícími katedry sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze s cílem podpořit nové alternativní formy řešení trestných činů. V letech 1999 až 2000 SPJ realizovalo pilotní projekt - Kvalifikační vzdělávací program pro úředníky a asistenty PMS ČR ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Ministerstva spravedlnosti ČR. Navržený vzdělávací systém se ukázal jako efektivní a byl převzat do koncepce vzdělávání PMS ČR. SPJ v současnosti zaměstnává více než čtyřicet romských mentorů, díky nimž se daří úspěšně pracovat s romskými klienty, kteří se dostali do konfliktu se zákonem. SPJ se výraznou měrou podílelo na vytváření podmínek pro vybudování Probační a mediační služby České republiky (PMS ČR), a to jak prací na zákoně o PMS ČR, tak i v oblasti vytváření systému a obsahu vzdělávání úředníků a asistentů PMS ČR jako nové profesní skupiny resortu Ministerstva spravedlnosti ČR. SPJ se v součinnosti s probační a mediační službou mimo jiné zabývá projektem: Motivační program ZZ (Získej zaměstnání). Program usiluje o zohlednění principů restorativní justice. Snaží se v co největší míře propojit pohled pachatele s pohledem oběti a společnosti. Účelem projektu je zvýšit šanci osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu nalézt a udržet si zaměstnání. Dále minimalizovat rizika opakování trestné činnosti pachatelů, vést je k odpovědnosti a chránit společnost. Součástí projektu je vedení pachatelů k tomu, aby porozuměli důsledkům svého chování a převzali za své

jednání zodpovědnost; současně jsou podporováni ve snaze o změnu a integraci do společnosti.²⁸

Probační a mediační služba nabízí i mnoho dalších projektů pomáhajících odsouzeným s resocializací. Patří mezi ně: Partnerské projekty, Per Aspera, Právo pro každý den, Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů, využívání drogových testů a služba Mentor (služba romského mentora je důležitou součástí výkonu alternativního trestu, která pozitivně ovlivňuje jeho průběh, mentory se proto stávají vyškolení dobrovolníci z řad romské menšiny, kteří mají blíž k příslušníkům vlastní komunity a jsou schopni, jak ukazují zkušenosti z praxe, efektivně pracovat a řešit problémové situace spojené s neplněním podmínek alternativního trestu). Kromě toho probační úředník hraje roli jakéhosi prostředníka mezi obcí, odsouzeným a okresním soudem za účelem vyjednání podmínek vyhovujících všem stranám, se snahou o co nejlepší nápravu odsouzeného.

Probační a mediační služba se snaží metodicky, administrativně a technicky napomáhat obcím, které nejsou nejlépe informované, při zajišťování výkonu obecně prospěšných prací, a z tohoto důvodu napsala Mgr. Jaroslava Talandová z PMS Praha metodický pokyn pro obce „Obecně prospěšné práce“ .

Týká se zajištění výkonu OPP a obsahuje 13 kapitol:

- Přehled legislativy
- Vysvětlení použitých odborných či specifických pojmů
- Smysl a účel trestu obecně prospěšných prací (OPP)
- Právní úprava trestu OPP
- Postup při zajištění výkonu trestu OPP
- Kdo a jak se na zajištění výkonu trestu OPP podílí
- Kontrola výkonu trestu OPP
- Zdravotní a sociální pojištění ve vztahu k trestu OPP
- Odpovědnost za škodu v souvislosti s výkonem trestu OPP

²⁸ Volně dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?page=21>

- Příklad z konkrétní obce
- Adresář
- Vzory, formuláře, smlouvy
- Checklisty

Pro obce, které jsou velmi málo informované, je zde v základu napsán přesný postup, jak má obec postupovat a v příloze zde najdou i veškeré formuláře. Je to velmi dobře a přehledně zpracovaný pokyn.

5.3 PŘEMĚNA TRESTU OPP V TREST ODNĚTÍ SVOBODY

Jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací nevedl řádný život, nebo zaviněně nevykonal ve stanovené době uložený trest, přemění soud trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodne zároveň o způsobu jeho výkonu (§ 45a odst. 4 tr. zákona).

Příčiny k přeměně trestu mohou být tedy dvě. V prvním případě odsouzený nevede řádný život, a to v době od právní moci odsuzujícího rozhodnutí do doby, kdy vykoná celý uložený trest obecně prospěšných prací. Řádným životem je třeba rozumět to, že odsouzený dodržuje právní řád, plní si své povinnosti vůči státu a společnosti, např. vyživovací povinnost, nezneužívá práv, nenarušuje občanské soužití, nedopouští se přestupků, jiných deliktů a trestných činů. Druhým důvodem k přeměně je skutečnost, že pachatel zaviněně nevykonal ve stanovené době uložený trest. K této alternativě řadíme případy, kdy pachatel, aniž mu v tom něco bránilo, vůbec trest nezačal vykonávat, nebo odmítl nadále v jeho výkonu pokračovat po předchozím částečném výkonu.²⁹

Okresní soud příslušný podle bydliště odsouzeného, tedy ten, jenž nařídil výkon trestu, může přeměnu trestu nařídít na návrh obecního úřadu nebo instituce, u nichž mají být obecně prospěšné práce vykonávány, probačního pracovníka nebo i bez návrhu. O přeměně rozhodne soud ve veřejném zasedání. Rozhodnutí soudu o přeměně trestu OPP v trest odnětí svobody je třeba doručit příslušnému obecnímu úřadu.

²⁹ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2003 sp. zn. 4 Tz 16/2003, publikováno pod č. 2/2005. Viz také výkon rozhodnutí u podmíněného odsouzení*

Pokud odsouzený vykonal trest OPP až poté, co bylo pravomocně rozhodnuto o jeho přeměně v trest odnětí svobody, je nutné rozhodnout podle analogie § 38 odst. 2 TZ o započtení vykonaného trestu OPP do již přeměněného trestu odnětí svobody, a to tak, že i jen započaté dvě hodiny vykonaného trestu OPP se počítají za jeden den odnětí svobody.³⁰ V připravované novele trestního zákona je návrh na změnu, kdy 1 hodina neodpracovaná hodina se přemění v jeden den.

5.4 ODKLAD A PŘERUŠENÍ VÝKONU TRESTU OPP

Tato problematika je upravena v §339 a v §340 TrŘ. Předseda senátu má pravomoc na potřebnou dobu odložit nebo přerušit výkon trestu OPP, pokud odsouzený v důsledku přechodného zhoršení zdravotního stavu není schopen trest vykonat. Dalším důvodem odkladu nebo přerušení je např. těhotenství odsouzené ženy nebo pokud je odsouzená matkou novorozeného dítěte. V obou případech se ženám trest odkládá nebo přerušuje na dobu jednoho roku.

Z jiných důležitých důvodů může předseda senátu výkon trestu OPP odložit na dobu nejvýše tří měsíců ode dne, kdy rozhodnutí, kterým byl tento trest uložen, nabylo právní moci. Pokud ale porovnáme ustanovení o výkonu trestu odnětí svobody a ustanovení o výkonu trestu OPP, tak zjistíme, že pro výkon trestu OPP jsou stanoveny přísnější podmínky, a to právě v ustanovením řešícím odklad trestu. V § 323 TrŘ se píše, že předseda senátu může výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího jeden rok z důležitých důvodů odložit, a to na dobu nejvýše tří měsíců ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu trestu. Další odklad výkonu takového trestu nebo jeho odklad na dobu delší než tři měsíce může povolit předseda senátu, a to jen výjimečně ze zvláště důležitých důvodů, zejména mohl-li by výkon trestu mít pro odsouzeného nebo jeho rodinu mimořádně těžké následky.

³⁰ Drašík, A. *Ještě k výkonu trestu obecně prospěšných prací. Trestní právo, 1999, č. 5, str. 21*

Odklad lze však povolit nejdéle na dobu šesti měsíců ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu trestu. V úpravě výkonu trestu OPP není bráno v úvahu, že i odsouzený k trestu OPP by mohl mít zvláště důležité důvody, kdy by se odsouzený po stanovené tříměsíční době od právní moci mohl dostat nezaviněně do tíživé situace, kdy např. pro nemoc blízkého člena rodiny nemůže řádně trest OPP vykonávat.³¹

Po pominutí důvodů odkladu nebo přerušení předseda senátu odklad nebo přerušení odvolá a doba, po kterou byl trest odložen nebo přerušen, se nezapočítává do lhůty jednoho roku, v níž má být trest vykonán.

5.6 SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA VÝKONU TRESTU OPP

Na zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací se v souladu se zákonnou úpravou³² podílejí soudy, probační úředníci, významným způsobem také obce a okresní úřady a menší formou ještě zájmová sdružení občanů a orgán péče o dítě.

Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat trest obecně prospěšných prací, stane vykonatelným, předseda senátu (samosoudce) jeho opis zašle okresnímu soudu, v jehož obvodu má odsouzený uložený trest vykonávat (§ 336 odst. 1 TrŘ), jímž se podle § 335 TrŘ zásadně zabývá okresní soud, v jehož obvodu odsouzený bydlí, neboť pouze se souhlasem obviněného může být trest OPP vykonáván i mimo tento obvod.³³

S tím jsou ovšem spojené problémy s vykonatelností OPP, protože velké procento odsouzených jsou bezdomovci nebo lidé s trvalým bydlištěm na místním úřadě. Tento problém řeší návrh novely Trestního zákona, který podmiňuje souhlas obviněných s trestem OPP.

Jakmile je okresnímu soudu doručen pravomocný opis, je povinen učinit rozhodnutí ve formě usnesení o nařízení výkonu trestu OPP, proti němuž není přípustná stížnost, bez

³¹ Mach, V. *Stručně k problematice ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací. Trestní právo, 1997, č. 10, str. 10*

³² § 335 až 340b Zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

³³ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str. 323*

nařízení jednání (§ 240 § 314b odst. 2 TrŘ). Přitom vychází z potřeby výkonu těchto prací ve svém obvodu, které mu průběžně předává okresní úřad. Soud usnesením odsouzeného poučí o jeho povinnosti dostavit se do 14 dnů od oznámení rozhodnutí na obecní úřad nebo instituci, u nichž má obecně prospěšné práce vykonat, k projednání podmínek výkonu trestu a zároveň toto usnesení zašle na příslušný obecní úřad.³⁴ Okresní soud je také příslušný k rozhodování o odkladu, přerušení, upuštění od výkonu trestu nebo k jeho přeměně v nepodmíněný trest odnětí svobody.

Dalším důležitým subjektem podílejícím se na výkonu OPP je Probační a mediační služba ČR, zřízená zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.³⁵

Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.³⁶

Náš právní řád prozatím nevyžaduje předchozí souhlas u obviněného s uložením trestu obecně prospěšných prací, ale je zde spousta dobrých důvodů, proč je v novele TrZ navržena změna, že soud musí přihlídnout ke stanovisku obviněného. Pozitivní motivace je asi ten nejdůležitější důvod. Je zbytečné ukládat trest obecně prospěšných prací někomu, kdo je vykonat stejně nechce. Ušetří to soudu spoustu času a nákladů s přeměnami trestu OPP na trest odnětí svobody. Navíc má probační a mediační úředník možnost navázat kontakt s obviněným ještě před uložením trestu, což má velký význam vzhledem k dohledu a resocializaci. Kontakt s obcí pracovník PMS naváže pomocí kontaktního formuláře, aby zjistil konkrétní situaci, protože v místě bydliště

³⁴ § 315 odst.3 TrŘ

³⁵ § 2 odst. 1 Zákon č. 257/2000 Sb.

³⁶ § 2 odst. 2 Zákon č. 257/2000 Sb

nemusí žádná práce být. A jiná, mimo bydliště musí odpovídat možnostem odsouzeného. Pokud je např. nezaměstnaný a nemá peníze, nemůže dojíždět. Kontrola výkonu trestu OPP je založena na dobrovolnosti odsouzeného, probační a mediační úředník se může ptát na úřadě, může navštívit jeho rodinu, kamarády apod. Pokud porušuje režim výkonu OPP, musí probační pracovník odsouzeného upozornit na možné následky, což je návrh na přeměnu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody.

Dalšími subjekty jsou obecní úřady, okresní úřady, zájmová sdružení občanů a orgán péče o mládež, jejichž role je poměrně malá. Obecní úřady sdělují své požadavky na vykonání obecně prospěšných prací okresnímu soudu, v jehož obvodu mají být obecně prospěšné práce prováděny, tam by měly své požadavky pravidelně aktualizovat, aby soud měl průběžný přehled o potřebě těchto prací a byl schopen co nejefektivněji ukládat tresty OPP. Požadavky obcí musí být konkrétní, musí obsahovat místo požadovaného výkonu, druh a rozsah práce, možnou dobu jejího provedení, zvláštní podmínky, za nichž lze práce vykonávat, počet pracovníků, kvalifikační předpoklady apod.

Obce mají podle současné právní úpravy při výkonu obecně prospěšných prací klíčovou úlohu, neboť podle § 45 odst. 3 TrZ trest obecně prospěšných prací záleží v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce ve prospěch obce při údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací, nebo jiné obdobné práce sledující obecný prospěch.³⁷ Ve městech je šance na práci daleko vyšší a objevují se dokonce i práce, které vyžadují určitou odbornost. Jsou to například práce s postiženými lidmi. Do dohody o provedení obecně prospěšných prací se musí na úřadě napsat přesný časový harmonogram, pokud to práce vyžaduje, musí se přidělit ochranné pomůcky a musí se podepsat poučení o bezpečnosti práce. Obci v žádném případě nepřísluší rozhodovat o přerušení či odkladu obecně prospěšných prací a pokud se odsouzený nedostaví nebo předloží doklady opravňující odklad či přerušení trestu, je obec povinna okamžitě vyrozumět soud, který vydá rozhodnutí (§ 337 TrŘ).

³⁷ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str. 335*

Nejlépe a nejsrozumitelněji jsou subjekty zajišťující výkon trestu obecně prospěšných prací popsány v Metodickém návodu pro obecní úřady k zajištění výkonu obecně prospěšných prací:

1. Podíl soudů

- soud, u kterého státní zástupce podal žalobu, rozhoduje o uložení a výměře tohoto trestu
- soud, v jehož obvodu odsouzený bydlí, po právní moci rozsudku rozhoduje o konkrétním místě (tj. obci) kde odsouzený bude trest vykonávat a o konkrétním druhu prací; přitom vychází z požadavků obcí, které mu předal okresní úřad
- jestliže se odsouzený nedostaví k projednání podmínek výkonu trestu, nebo určené práce neprovádí, rozhoduje soud, který výkon trestu nařídil, o odkladu nebo přerušení výkonu, o upuštění od výkonu tohoto trestu nebo o jeho přeměně v trest odnětí svobody
- soud v případě potřeby kontroluje, jak je trest vykonáván o ukončení výkonu trestu soud informuje Rejstřík trestů

2. Podíl obcí

- obec shromažďuje požadavky ze svého obvodu na provedení obecně prospěšných prací
- v termínech dohodnutých s okresním soudem předává aktualizované přehledy požadavky na provedení obecně prospěšných prací
- obec je oprávněna podat soudu návrh na přeměnu trestu obecně prospěšných prací nebo jeho zbytku v trest odnětí svobody, pokud odsouzený v době od odsouzení do skončení výkonu trestu nevedl řádný život, nebo zaviněně nevykonal ve stanovené době uložený trest

- pokud obec uplatnila požadavek na provedení obecně prospěšných prací, je o akceptování tohoto požadavku vyrozuměna soudem tak, že obdrží usnesení soudu, kterým se určuje druh a místo výkonu práce
- odsouzený má ze zákona povinnost se do 14 dnů od obdržení rozhodnutí soudu dostavit na obecní úřad k projednání podmínek výkonu trestu
- obecní úřad musí s odsouzeným projednat podmínky výkonu obecně prospěšných prací
- obec by měla mít informace o tom, jakou část odsouzený vykonal, aby v případě, že v pracích nepokračuje, mohla soudu sdělit, jaká část trestu byla vykonána, nebo naopak, aby byla schopna soudu sdělit, kdy byly práce skončeny³⁸

V praxi ovšem obec nepodává návrh na přeměnu trestu OPP, dosud tak činí Probační a mediační služba ČR. Stejně tak většina obcí nevznáší žádné požadavky na provádění obecně prospěšných prací. Důvodem jsou nedostatky v legislativě (nedořešené pojištění obviněných vykonávajících trest OPP, náhrady za způsobené škody apod.)

³⁸ Sotolář, Púry, Šámal, *Alternativní řešení trestních věcí v praxi, 2000, str. 444*

6. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

Kdyby alternativní tresty fungovaly tak, jak mají, bylo by v českých věznicích o téměř polovinu méně vězňů. Ve věznicích je umístěna minimálně polovina odsouzených s trestem odnětí svobody nižším než dva roky, a mohli by tedy pykat za své činy na svobodě. Pokud by se toho podařilo docílit, věznicím by se výrazně odlehčilo. Řešením by bylo zavedení trestu „domácího vězení“. Ozývají se sice hlasy, že by náklady na tento druh alternativního trestu byly příliš vysoké, ale náklady na provoz věznic jsou nepochybně daleko vyšší. Navíc je tu velký problém s resocializací. Odsouzení sotva nastoupí do vězení, ani se nezařadí do práce a odchází. Nejsou ve vězení povinni pracovat, vlastně jim práce ani někdy nabídnuta není, oni sami si ji nemůžou hledat, na druhé straně mají zajištěno jídlo, ubytování, aniž by museli vlastně cokoli v tu chvíli dávat. I to je podle odborníků jeden z důvodů, proč se někteří pachatelé do vězení opakovaně vrací. Krátkodobý trest odnětí svobody se u pachatelů méně závažných trestných činů jeví podle expertů jako zbytečně nákladný a z hlediska prevence dalšího páchaní trestné činnosti neúčinný. Vězeňští pedagogové nemají ani prostor na to, aby mohli s odsouzenými pracovat ve snaze změnit jejich postoje a vrátit je do řádné společnosti.

Problém není v tom, že by byly alternativní tresty udělovány málo. Naopak, jsou udělovány velmi často, ovšem velmi nevhodným způsobem. I na tento problém reaguje novela Trestního zákona. Potíže jsou s velkým počtem odsouzených, které alternativní trest nepřiměje k nápravě a buď jej nevykonají nebo se nadále podílejí na páchaní kriminality. Výsledkem toho jsou poměrně nízké tresty, které si ale musí odpykat za mřížemi.

Aktuální problémy praxe zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací :

- v oblasti vztahu středisek PMS – obvodní a okresní soud

nejednotný metodický postup a součinnost středisek se soudy při zajištění výkonu TOPP, nemožnost předjednat uložení TOPP před rozhodnutím soudu, odlišné přístupy a postupy soudů při řešení problémů během výkonu TOPP, nedůslednost při přeměnách TOPP v nepodmíněný trest odnětí svobody (častá je praxe

prodlužování ročních lhůt pro výkon TOPP), velká časová prodleva při předávání případů výkonu TOPP z trestní kanceláře soudů střediskách PMS v rámci okresu (i z jiného okresu), ukládání TOPP recidivistům a lidem bez motivace pro výkon TOPP, opakované ukládání TOPP jednomu odsouzenému (součet hodin takto uložených TOPP převyšuje v některých případech 400 hodin), dlouhá časová prodleva od výkonu TOPP po zahlazení trestu v RT, vysoký průměr počtu hodin ukládaných v rámci TOPP (např. v severomoravském kraji se v průměru jedná o 294 hodin), TOPP je v menší míře ukládán mladistvým a poprvé trestaným pachatelům, některé soudy nepředávají PMS případy k projednání okolností týkajících se usnesení o nařízení trestu OPP (příprava podkladů pro vydání usnesení o nařízení TOPP) a argumentují zbytečným časovým zdržením a neexistencí právní úpravy pro tento postup

- v oblasti vztahu středisek PMS – státní instituce

nevyjasněný postup při řešení vzniku škody, neexistence pojištění odsouzených pro výkon TOPP, nejasnosti kolem zajištění bezpečnosti práce odsouzených, nedostatek pracovních možností pro výkon TOPP v zimě (zkracuje se doba, kdy lze TOPP vykonávat, přičemž odsouzení na tom nenesou vinu), málo pracovních příležitostí pro výkon TOPP v odpoledních hodinách a o víkendech, malý zájem obce zaměstnávat odsouzené, chybí legislativa upravující výkon TOPP v praxi, obce mají tendenci si odsouzené "vybírat", malá škála nabídek prací (zejména odbornějšího charakteru), některé obce uvedli nepravdivý údaj o odpracovaných hodinách, nedostatek pracovních míst v malých obcích + problémy s dopravou, chybí model efektivního výkonu kontroly práce odsouzených, špatná komunikace mezi PMS a obcemi (městy), obce nemají zájem podílet se na výkonu TOPP - například ve středočeské kraji se z celkového počtu 86 obcí na výkonu TOPP podílí celkem 20 obcí, malý výběr pracovních možností pro odsouzené s určitým zdravotním omezením nebo pro odsouzené ženy, obtížná skloubitelnost výkonu TOPP u odsouzených, kteří jsou zaměstnáni

- jiné

PMS nemá časové a jiné možnosti sledovat výkon TOPP odsouzeného v terénu (velká vzdálenost, personální kapacita středisek), odsouzení výkonu TOPP podceňují nebo nemají dostatek respektu a odpovědnosti pro výkon TOPP, špatná zkušenost s doručováním písemností klientům, nevyjasněné kompetence zainteresovaných subjektů - tedy PMS, OS a OÚ, chybí zákon o výkonu TOPP³⁹

Většina středisek PMS je během výkonu trestu obecně prospěšných prací v kontaktu s institucí, ve které odsouzený pracuje, ale většinou zde přímou kontrolu nevykonávají z důvodu nedostatku personálního obsazení a technického zajištění. Z níže uvedené tabulky je jasně vidět obrovský nárůst OPP za uvedené tři roky a s tím souvisí nemožnost středisek PMS provádět přímé kontroly, i když by to bylo velmi přínosné.

Rok	Počet uložených trestů OPP
1999	3215
2000	7084
2001	8835
2002	15368

zdroj: MSP ČR

³⁹ Volně dostupné z http://www.spj.cz/opp/statistiky/analyza_vsjo.html

6.1 NÁVRH NOVELY TRESTNÍHO ZÁKONA

Co se alternativních trestů týče, je logické, že je potřeba neustále řešit nějaké problémy, protože se v praxi používají velmi krátce. S tím je spojená nutnost přijetí novely trestního zákona, která se snaží tyto vznikající problémy eliminovat.

V návrhu jsou tyto změny (pozn. napsány proloženě) :

§ 14 odst. 2 – *Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*

§ 62 odst. 1 – Soud může uložit trest obecně prospěšných prací, *odsuzuje – li pachatele za přečin*; jako samostatný trest může být trest obecně prospěšných prací uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

odst. 2 – Soud trest obecně prospěšných prací *zpravidla neuloží, jde – li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody podle § 65 odst.2*

odst. 3 – Trest obecně prospěšných prací spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. *Práce nesmí sloužit k výdělečným účelům odsouzeného.*

§ 63 odst. 1 – Trest obecně prospěšných prací může soud uložit ve výměře od 50 do 300 hodin

§ 64 - *Při ukládání obecně prospěšných prací přihlédne soud ke stanovisku pachatele, k jeho zdravotnímu stavu a k možnosti uložení tohoto trestu. Trest obecně prospěšných prací neuloží, je – li pachatel zdravotně nezpůsobilý k soustavnému výkonu práce.*

§ 65 odst. 2 – Jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek v trest v trest odnětí svobody a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu; *přitom se každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den odnětí svobody.*

odst. 3 – *Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat trest obecně prospěšných prací v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o šest měsíců, i když odsouzený zaviněně přeměně trestu podle odstavce 2.a*

- a) stanovit nad odsouzeným na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku dohled*
- b) stanovit odsouzenému na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku dosud neuložená přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst.4, nebo*
- c) stanovit odsouzenému na dobu výkonu trestu nebo jeho zbytku některé z výchovných opatření podle § 63 odst.3, je – li ve věku blízkém věku mladistvých.*

I v trestním řádu je pár změn, např. v § 314 a v § 336. V § 314 je nový odstavec, který má zajistit větší vykonatelnost trestů tím, že si soud musí vyžádat zprávu probačního úředníka, který zjistí možnosti výkonu tohoto trestu. Tím se odbourají problémy s ukládáním trestu OPP lidem, kteří ho ani vykonat nechtějí nebo nemohou (invalidé, lidé bez bydliště apod.). § 336 vyřeší přeposílání opisu na místo trvalého bydliště odsouzeného. Po novelizaci spis zůstane u soudu, který rozhodl o trestu a rovnou ho i uloží. Odpadnou Nt spisy a práce PMS se celorepublikově sjednotí. Vyřeší se tím i problém, že většina odsouzených se v místech trvalého bydliště nezdržuje nebo je přihlášená na adresu obecního úřadu. Navíc je pro většinu odsouzených přijatelnějším řešením odpracovat si trest v místě, kde je neznají, což by také mělo zvednout procenta vykonatelnosti trestu OPP. ⁴⁰

⁴⁰ Z materiálů získaných v Probační a mediační službě, Trestní zákon-novela

7. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřila na vysvětlení problematiky alternativního trestání u nás i ve světě. Alternativní tresty se staly nezbytnou součástí každého právního systému, neboť retributivní pojetí justice přestalo plnit svůj účel. Věznice jsou přeplněné, náklady na provoz neúnosné a resocializace odsouzených mizivá. Ukládáním alternativních trestů se všechna tato negativa sníží.

Zavedení alternativního řízení v našem trestním systému má i do budoucna velmi velký význam. Alternativní sankce mají vliv na postupné uvolňování přeplněných věznic a tím i ke snížení jejich nákladů. Z hlediska resocializace, má odsouzený daleko větší šance, pokud je ponechán na svobodě, kde je veden k řádnému životu v souladu se zákonem a neztrácí zaměstnání a sociální kontakty. S tím souvisí i prevence kriminality. Většina pachatelů, poprvé odsouzených k trestu obecně prospěšných prací, se k trestné činnosti nevrátí, protože „jim tato zkušenost jednou stačí“ a díky resocializačnímu programu PMS se normálně znovu zařadí do života jako netrestaní s čistým trestním rejstříkem. Jako pozitivum vidím i to, že se pachatelé méně závažných trestných činů nedostanou do kontaktu s pachateli závažnějších trestných činů odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, což je velmi důležité obzvláště u mladistvých pachatelů.

Ovšem alternativní řešení trestních věcí se zavedlo teprve před 13 lety a pořád se ještě musí řešit legislativní nedostatky, díky kterým tento institut nepracuje ideálně. S tím souvisí připravovaná novela Trestního zákona a Trestního řádu, která by měla alespoň většinu nedostatků odstranit.

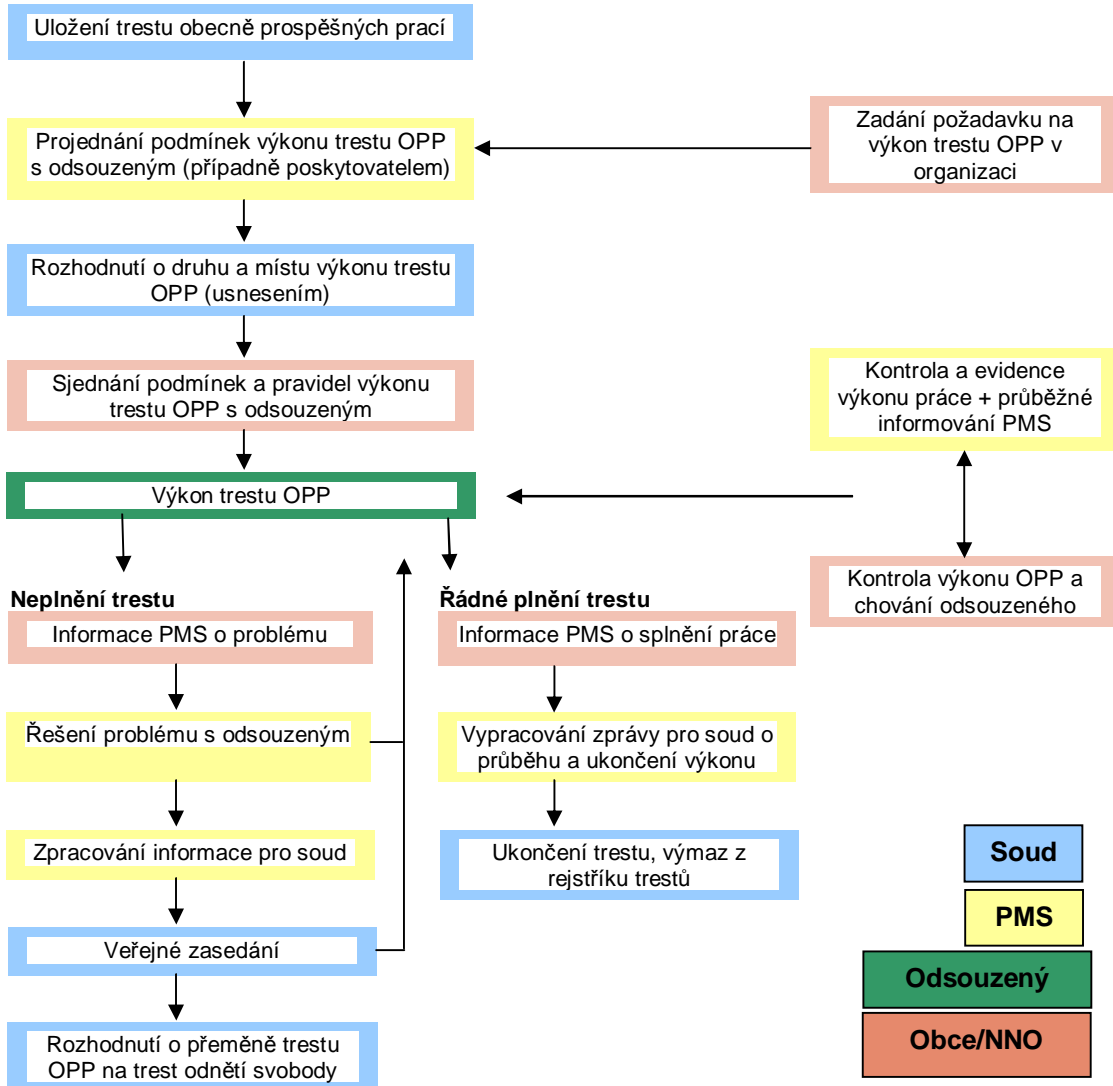
Práce Probační a mediační služby ČR má velký význam, který je dosud trochu podceňován. Domnívám se, že tento úřad je v soukolí justice, společnost a pachatel ta nejdůležitější složka, díky které bychom mohli do budoucna dosáhnout výraznějšího snížení kriminality. Schválením novely bude dosaženo toho, že soudce bude před každým rozhodováním o potrestání pachatele konzultovat návrh s probační a mediační službou a tím se předejde neúčelnému ukládání trestu osobám, které trest obecně prospěšných prací vykonat nechtějí nebo nemohou. Probační úředník tím zároveň dosáhne kontaktu s obviněným ještě před odsouzením a může už dopředu činit opatření, aby bylo dosaženo maximální možné resocializace.

Závěrem tedy mohu konstatovat, že se domnívám, že řešení všech problémů se bude odvíjet od toho, jak rychle se bude rozvíjet spolupráce justice a probační a mediační služby a jak rychle se najdou finance na rozvoj tohoto důležitého úřadu.

8. TABULKY A GRAFY

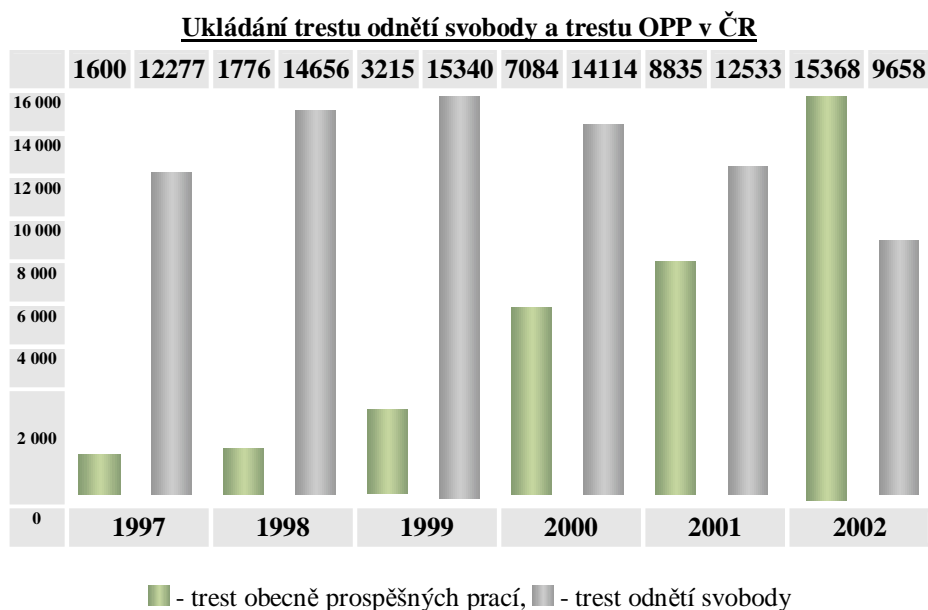
Obrázek 1: Výkon trestu OPP

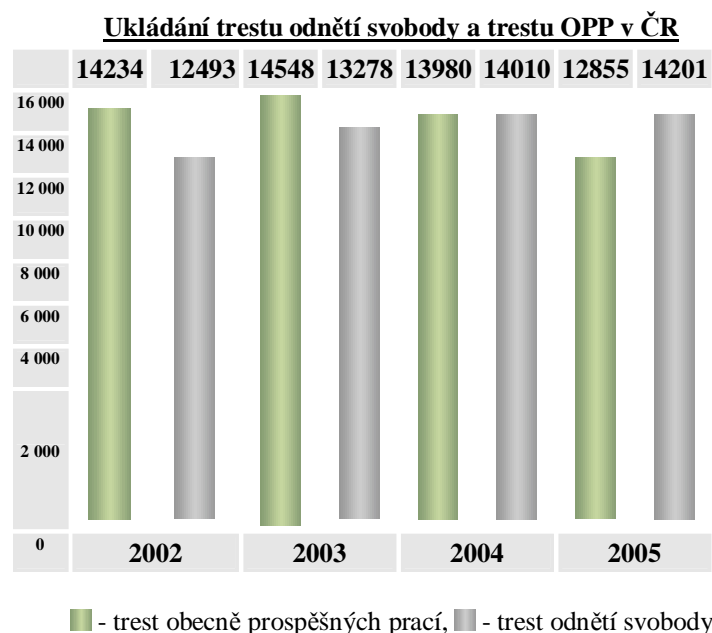
Pramen: Schéma výkonu trestu OPP, dostupné z <<http://www.spj.cz/opp/menu/meindex.php?source=info>>

příloha č.3 – graf vývoje ukládání trestu odnětí svobody a trestu OPP v ČR v letech 1997 – 2002,
zdroj : www.spj.cz/opp/statistiky/graf_opp_os.html

příloha č.4 – graf vývoje ukládání trestu odnětí svobody a trestu OPP v ČR v letech 2002 – 2005,
zdroj : portal.justice.cz/ms/soubor.aspx?id=14761

9. ANOTACE

Předmětem této bakalářské práce jsou alternativní tresty a konkrétněji jsem popsala nejvíce ukládaný trest – trest obecně prospěšných prací. Zaměřila jsem se na krátké seznámení s alternativním trestním řízením a s druhy alternativních trestů vůbec. Podívali jsme se na vývoj a ukládání alternativních trestů v zahraničí, jaké jsou možnosti alternativního řešení trestních věcí a seznámili se s druhy alternativních trestů. V druhé části své práce jsem se podrobněji zmínila o trestu obecně prospěšných prací. Popsali jsme si zákonnou úpravu obecně prospěšných prací a činnost probační a mediační služby. Dokázali jsme si, že jejich práce je nezastupitelná a důležitá a popsali jsme si chystané změny v novele trestního zákona, která přinese několik velmi pozitivních změn. Cílem bakalářské práce bylo poukázat na problémy s ukládáním a vykonatelností trestu obecně prospěšných prací a najít možná řešení tohoto problému. Závěrem mohu říct, že po prostudování a seznámení se všemi dostupnými materiály, jsem přesvědčená, že nejlepším řešením problému vykonatelnosti trestu OPP, je větší spolupráce soudu a probační a mediační služby a rozšíření tohoto úřadu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Alternativní tresty, obecně prospěšné práce, Probační a mediační služba ČR, novela Trestního zákona

ANNOTATION

The purpose of this thesis are alternative sentences and, more specifically, I describe most used penalty - a penalty-profit work. I was focused on short acquaintance with criminal proceedings as an alternative types of alternative sentencing in general. We've looked at the development and imposition of alternative sentences abroad, what are the possibilities of alternative criminal cases and is familiar with the types of alternative sentencing. In the second part of my work I have mentioned in detail on the sentence-profit work. We have described general legal regulation of work activities and probation and mediation services. We feel that their work is important and irreplaceable, and we describe the planned changes in the amendment of the Criminal Code, which will bring some very positive changes. The aim of thesis was to highlight the problems with storing and punishment ENFORCEMENT general work and to find possible solutions to this problem. Finally, I can say that after the study and learning with all available materials, I believe that the best solution to the problem ENFORCEMENT OPP punishment is greater cooperation between the courts and the probation and mediation services and the expansion of the office.

KEYWORDS

Alternative sentences, community service, probation and mediation service,
an amendment to the Criminal Code

10. SEZNAM LITERATURY

- 1) Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Ústavní zákon č. 2/1993Sb. o Listině základních lidských práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- 5) Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
- 6) JELÍNEK, J., A KOL., Trestní zákon a trestní řád, 24. aktualizované vydání podle stavu k 1.10.2006, Praha: Linde Praha a.s., 2006, ISBN 80-7201-618-1
- 7) KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C. H. Beck, 2005. str. 544, ISBN 8071798134
- 8) LATA J., Účel a smysl trestu, , LexisNexis CZ s.r.o., vydání první, 2007, str. 115 ISBN- 978-80-86920-24-5
- 9) MANNA A., INFANTE E., Systémy trestního soudnictví v Evropě a v Severní Americe – ITÁLIE, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, vydání první, Praha 2001, str. 43, ISBN – 80-86000887-8
- 10) POLÁK P., Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech, LexisNexis CZ s.r.o., vydání první, 2007, str. 95, ISBN 80-86920-15-1
- 11) PŘESLIČKOVÁ H., GAJDOŠ R., KRUTINA M., Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice, Informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení, 1. vydání, Praha: Český helsinský výbor, 2003. str. 69. ISBN 80-86436-14-4
- 12) SOTOLÁŘ. A., PÚRY F., ŠÁMAL P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2000, 468 str., ISBN 80-7179-350-7
- 13) SOTOLÁŘ A., SOVÁK Z., KRATOCHVÍL V., ZEZULOVÁ J., ŠÁMAL P., PÚRY F., VÁLKOVÁ H. A KOL., Právní rámec alternativního řešení trestních věcí, Díl první, Příručky ministerstva spravedlnosti České republiky – svazek 64, str. 607, vydal Institut vzdělávání ministertva spravedlnosti ČR, 2001
- 14) SPINELLIS D., SPINELLIS C.D., Systémy trestního soudnictví v Evropě a v Severní Americe – ŘECKO, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, vydání první, Praha 2000, str. 49, ISBN 80-860008-81-9
- 15) ZVEKIC U., HARRIS R., MAIR G., MAY CH., Probace-poznatky ze zahraničí, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2002, str.127, ISBN 80-7338-005-6
- 16) DOPORUČENÍ vydané Výborem ministrů Rady Evropy 29.listopadu 2000, Zdokonalování implementace Evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2003, str. 69, ISBN 80-7338-015-3

17) Šaštinská, Michaela. Obecně prospěšné práce, jejich výkon a význam v českém trestním právu, [publikováno 12.1. 2004].

<http://trestni2.juristic.cz/489620/clanek/trest3#sdfootnote6sym>

18) Anton M. Van Kalmthou, Univerzita Tilburg, 1995,

<http://www.spj.cz/opp/vykon/clanek02.html>

19) Anton M. Van Kalmthou, Univerzita Tilburg, 1995,

<http://www.spj.cz/opp/vykon/clanek02.html>

20) Van Kalmthout, A.M., Ouředníčková L., Realizace alternativních trestů, některé zkušenosti západoevropských zemí. Právní rozhledy č.12/1997, str. 625

http://www.spj.cz/opp/statistiky/analyza_vsjo.html

21) Analýza situace PMS

http://www.spj.cz/opp/statistiky/analyza_vsjo.html

22) PMS

<http://www.pmscr.cz/scripts/index.php>

23) Příběhy odsouzených

<http://www.odsouzeni.estranky.cz/clanky/co-prinesla-media/domaci-vezeni>

24) SPJ – Motivační program ZZ

<http://www.spj.cz/index.php?page=27>

25) SPJ MENTOR

<http://mentoring.spj.cz/>

26) Institut pro kriminologii a sociální prevenci

<http://www.ok.cz/iksp/onas.html>

